

ก มิ ปิ ญ ญา พื ้น บ ้าน

■ ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ

kam_chatchawan@hotmail.com

กฐินทอดกฐนเมกนัปลัก กฐินกฐน
เมกนัปลักนิกคิทธิกฐินไฟระคน
นพโธระนเม...คคิมกคิทธิกฐน

ประำพิชธิลคคิทธิกฐนเมกนัปลัก
ดว้ยใบตองตึง มิโธระนเมกนัปลัก
แบบเรียบ ๆ อยู่ด้นใน บนพื้น
บุพากไมไฟทักพื้นไว้สำหรับ
พระสมวี รอบ ๆ บัดธวัธราช
วัธระให้รู้ว่ำเป็นขอบเขตอัน
ศักคิทธิกฐน นอกประำจิดวาง
พานไม้ใผ่สานดากว่ำ ๆ พร้อม
ดว้ยก้วยไม้ไฟใส่ครื่องสัวมกาน
เสียบกระดากแพ่นเล็ก ๆ
เขียนชื่อล่ำห้วยทักโหลงแม่น้ำ
ล่ำแต่ละสาย ววเรียวรายอยู่
บนร้านไม้ไฟยกสูง

ไหว้สักการะเจ้าปิ่นมหาดและเจ้าภูเหลือง ผู้รักษาแม่น้ำล่ำ

บวชป่า (2) สืบชะตาป่าต้นน้ำล่ำ

ชุมชนในแถบต้นน้ำล่ำกำลังเตรียมพิธีสืบชะตาป่าต้นน้ำล่ำ
ที่จะเริ่มขึ้นในไม่กี่ช่วอิดใจ

แม่น้ำล่ำมีต้นกำเนิดจากตอยขุนล่ำในเขตอำเภอกุงหัวช้าง
ไหลผ่านอำเภอล่ำ ไหลสวกกับแม่น้ำปิงที่บ้านสบล่ำ อำเภอบ้านโฮ่ง
จังหวัดลำพูน มีความยาวรวม 126 กิโลเมตร

ตรงจุดทำพิธี เป็นบริเวณที่ห้วยแม่ล่ำกับห้วยแม่หาง
ไหลมาบรรจบกัน เป็นแอ่งที่ราบเล็ก ๆ ล้อมรอบด้วยตอยใหญ่
ทะมึน ต้นไม้ใหญ่ขึ้นกระจายทั่ว เสียงน้ำไหลดังแผ่วเบา

ขุ่มสืบชะตาทำด้วยไม้ไฟ 3 ล่ำ ตั้งค้ำยันกันอย่างมั่นคง
ตั้งเรียงรายอยู่หลายขุ่มตามจำนวนล่ำห้วย สายลัญจนถูกโยง
จากขุ่มสืบชะตาไปยังป่าที่อยู่รอบ ๆ แล้วโยงไปที่พระพุทธรูป แล้ว
โยงต่อไปที่พระสงฆ์ในประำพิธี โยงตัดกันไปมาเป็นตารางสี่เหลี่ยม
ที่เรียกว่าข่ายแก้ว ตรงจุดตัดคักมีสายลัญจนห้อยยาวลงมา

หม่ง ๆ ๆ

เสียงฆ้องกลองดังก้องป่า นำหน้าขบวนชาวบ้านขุนกอง
อำเภอมะทาทักเดินทางข้ามตอยมา

พานดอกไม้และก้วยไม้ไฟใส่สังฆทานถวายทานแก่ทุกสายน้ำ

ชาวบ้านจากหลายหมู่บ้านที่อาศัยกินใช้น้ำลำน้ำจันทนาปี ทอยยเดินทางเข้ามาร่วมงาน มาถึงก็ตรงไปใส่ดอกไม้ธูปเทียนลงในพานไม้ไผ่ แล้วพากันนั่งลงรายรอบประรำพิธี

ครูบาวงศ์ วัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอเถลิงจังหวัดลำพูน ลูกศิษย์ครูบา

ครูบาช้องคาพัฒนา ประธานพิธีสืบชะตาน้ำลำ

ศรีวิชัย ประธานพิธี พร้อมด้วยพระสงฆ์เดินทางมาถึงแล้ว ชาวบ้านทุกคนยกมือไหว้สา กราบลงแนบ กับพื้นดิน

ชาวบ้านในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน สืบสายการเคารพนับถือครูบาวงศ์ต่อเนื่องจากครูบาศรีวิชัยตนบุญแห่งล้านนา ชาวบ้านบอกว่าครูบาวงศ์มาร่วมพิธีสืบชะตาป่าต้นน้ำลำทุกปีมา 40-50 ปีแล้ว เพื่อให้น้ำลำฟื้นคืนความอุดมสมบูรณ์

ผม พระตี (ลุง) จอนี ผู้นำชุมชนในภาคเหนือ และเจ้าหน้าที่กองทุนชุมชนคนรักป่า เดินทางเข้ามาร่วมเรียนรู้พิธีสืบชะตาป่าต้นน้ำลำ เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินโครงการบวชป่าชุมชน 50 ล้านต้น เฉลิมฉลองเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์ครบ 50 ปี ที่จะเริ่มโครงการในเดือนมิถุนายน 2539 โดยมี บรรรเทิง วงศ์มัน ผู้ใหญ่บ้านทุ่งข้าวหางคอยช่วยประสานงานและให้คำอธิบาย

“สักเค กามะ จะ รูปะ คิริสิชะระตะฎะ จันทะลิกเช

พระสงฆ์ทำพิธีสวดถอน

วิมาน...” อาจารย์วัดเริ่มพิธีบูชาท้าวทั้งสี่ พับสาเขียนด้วยภาษาล้านนาถูกเปิดพลิกไปที่ละหน้าจนจบ

จากนั้นที่หน้าหอหลังเล็กสร้างด้วยไม้ไผ่มุ่งหน้าศาลาที่ตั้งอยู่คู่กัน กำนันไมตรี นันตะจันทร์ กำนันตำบลตะเคียนปม ถวายเครื่องบูชา จุดธูปบอกกล่าวเจ้าปิ่นมหาราชและเจ้าภูเหลือ่งที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผู้ปกป้องรักษาแม่น้ำลำต้นฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก

อีกด้านหนึ่งพระสงฆ์ 4 รูป พร้อมสวดพร้อมด้วยเครื่องบูชา ทำพิธีสวดถอน สิ่งชั่วร้าย สิ่งที่ไม่ดี ภูตผีร้ายออกไปจากบริเวณที่จะทำพิธีสืบชะตา พระสงฆ์สวดเสร็จ กรวดน้ำส่งบุญกุศลไปให้ แล้วให้ชาวบ้านยกสวดวงเครื่องบูชานำออกไปนอกบริเวณประกอบพิธีทั้ง 4 ทิศ

การสวดถอนเสมือนการทำให้พื้นที่ต้นน้ำลำบริสุทธิ์ไปด้วยสิ่งดีงาม ก่อนที่จะเริ่มพิธีสืบชะตาในลำดับต่อไป

ชายลัญจนเชื่อมร้อยทุกคนกับป่าต้นน้ำลำ

พิธีสืบชะตาเป็นการสืบชะตาของชีวิต ต่ออายุให้ยืนยาวออกไป จึงเป็นพิธีที่เป็นสิริมงคล ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวง มีทั้งการสืบชะตาคน สืบชะตาบ้านและสืบชะตาเมือง

การสืบชะตาคน ยามที่คนเจ็บป่วย เมื่อปลุกเรื้อนอาศัยเสร็จหรือในวันครบรอบวันเกิด เพื่อให้ฟื้นความเจ็บไข้ได้ป่วย ให้อยู่อาศัยในบ้านเรือนอย่างมีความสุข อายุมันยืนยาว

พระสงฆ์ผูกผ้าเหลืองปกป้องกันป่า

การสืบชะตาบ้าน เวลาที่หมู่บ้านเจอเหตุเภทภัย ชาวบ้านเดือดร้อน ทะเลาะแตกแยกกัน เจ็บป่วยตายลง หลายคนติดต่อกัน ชาวบ้านก็จะมาร่วมกันทำพิธีสืบชะตาบ้าน และจัดพิธีสืบชะตาบ้านทุกปีในช่วงเทศกาลสงกรานต์

การสืบชะตาเมือง การสร้างเมืองมีการกำหนดวันเวลาที่แน่นอน เมืองจึงมีชะตาเมือง มีอายุของเมือง เมื่อใดที่ชาวเมืองเกิดความเดือดร้อน เจ็บไข้ ได้รับความทุกข์ อยู่ด้วยความไม่สงบสุข ก็จะจัดพิธีสืบชะตาเมืองขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรือง

เมื่อแม่น้ำลี้เกิดความแห้งแล้งครุบาวงศ์ได้นำพิธีสืบชะตามาใช้ในการต่ออายุ พื้นที่ให้ความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำลี้คืนกลับมา

เดิมทีชาวบ้านที่ใช้น้ำจากแม่น้ำลี้ จัดพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำขึ้นทุกปี ตรงบริเวณนี้ เมื่อครุบาวงศ์ริเริ่มจัดพิธีสืบชะตาแม่น้ำลี้ จึงผสมผสานพิธีการเลี้ยงผี และพิธีทางพุทธศาสนา

มีทั้งการเลี้ยงเซ่นไหว้มีเจ้าปิ่นมะหาดและเจ้าภูเหลือง และนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีสืบชะตาร่วมกันไปทั้งสองอย่าง

เสียงครุบาวงศ์นำพระสงฆ์สวดเจริญพุทธมนต์สืบชะตาแหบพราเบา ทุกคนพนมมือนิ่งสงบ ฝ่ายสายสิญจน์ที่ห้อยลงมาจากชายแก้วพันไว้เหนือหัว ผูกโยงหัวใจทุกดวงเข้าหลอมรวมกับสายน้ำแต่ละสาย ไม่ทุกต้นที่อยู่ในป่า

พลังแห่งความศรัทธา หวังเห็นความอุดมสมบูรณ์ของป่าต้นน้ำลี้คืนกลับ สายน้ำไหลเต็มสองฟากฝั่งแม่น้ำลี้

ความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าและสายน้ำเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตความสงบสุขของผู้คนในลุ่มน้ำลี้แยกไม่ออก

เสียงสวดมนต์จบลง พระสงฆ์และชาวบ้านนำผ้าเหลืองไปห่มต้นไม้ใหญ่ในบริเวณทำพิธีสืบชะตา คลี่ผ้าเหลืองห่อหุ้มปกคลุมคุ้มครองป่าต้นน้ำลี้ ป่าที่นี้กลายเป็นผืนป่าศักดิ์สิทธิ์ ที่มีภูมิป้องกันการทำลายอย่างแน่นหนาหลายชั้น

อาศัยเพียงกฎหมายที่หากตัดทำลายแล้วไม่มีใครเห็นก็ไม่มีใครผิด หรือตัดทำลายหากมีเส้นสายดีก็หลุดพ้นไป เห็นจะไม่พอ เห็นจะต้องผสมผสานหลายแบบหลายทาง หลายวิธี

แม้ครุบาและพระสงฆ์จะเดินทางกลับแล้ว ชาวบ้านช่วยกันเก็บข้าวของ ทอยถอยกันเดินทางออกจากป่าผืนนี้ แต่ความเคารพยำเกรง ความรักความผูกพัน ความหวงแหนยังคงอยู่

ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ที่จะคอยดูแลรักษา ด้วยความเคารพ อ่อนน้อม ยังคงทำหน้าที่ต่อไปอย่างไม่หยุดหย่อน

บอกกล่าวเล่าขานให้แก่คนรุ่นหลังได้ฟังอย่างภาคภูมิใจ

แม้วันเวลาจะผ่านไปหลายปีแล้ว แม้ท่านครุบาวงศ์จะมรณภาพไปแล้ว ผมยังได้ข่าวคราวว่าชาวบ้านในชุมชนต้นน้ำลี้ยังร่วมกันจัดพิธีสืบชะตาป่าต้นน้ำลี้อยู่ทุกปี

การจะให้อะไรอยู่ในสิ่งที่ดีงาม ความเคารพในธรรมชาติ การตอกย้ำครั้งแล้วครั้งเล่า ให้ลึกเข้าไปอยู่ในใจ อย่างไม่รู้เบื่อหน่าย อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องทำ และยิ่งต้องทำมากขึ้น

ร่วมสนับสนุนกิจกรรมบวชป่าชุมชนได้ที่ กองทุนชุมชนรักป่า 77/1 หมู่ 5 ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200 โทร 0-5381-0402 หรือ E-Mail : community_forest@hotmail.com